

Nationale kunstschaten uit Duitsland. Van Luther tot Bauhaus
30 september 2005 t/m 8 januari 2006

Een tentoonstelling van de Konferenz Nationaler Kultureinrichtungen (KNK) in samenwerking met de Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland in Bonn

‘Gaarne zou ik een keer de schatten zien, die zich daar in de loop der tijd verzameld hebben...’ Met deze woorden verkondigde Goethe 200 jaar geleden al zijn nieuwsgierigheid en zijn interesse voor de rijke verzamelingen aan kunst, natuur en wetenschap en ook voor de unieke parken die door vorstenhuizen, adellijke families en de burgerij in het hart van Europa werden aangelegd.

25 instellingen van nationaal belang uit de nieuwe deelstaten en Berlijn laten 15 jaar na de hereniging hun kostbare cultuurschaten zien. In een onvergelykelijke en in deze orde van grootte tot dusver ongeëvenaarde presentatie worden op 2000 m² rond 600 hoogwaardige verzamelobjecten en highlights in de Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland tentoongesteld.

Deze verzamelhistorische tentoonstelling verduidelijkt het ontstaan en de levenswandel van de afzonderlijke museum- en verzameltypen in de Europese context gedurende vijf eeuwen en benadrukt tegelijkertijd het bijzondere van de Oost-Duitse musea: van het Oosten van Duitsland zijn op het gebied van de verzamelgeschiedenis beslissende impulsen uitgegaan. Beduidende plaatsen en getuigen van het culturele landschap van Duitsland in zijn geheel bevinden zich juist daar. Een belangrijke rol speelt daarbij bijvoorbeeld de reformatie van Martin Luther in het begin van de 16de eeuw, waarmee deze expositie dan ook wordt ingeluid.

Schilderijen, sculpturen, tekeningen, literaire en muzikale werken, preciosa en ook curiosa verzinnebeelden evenals naturaliën en modellen het ontstaan van een nationaal erfgoed met Europese oorsprong. Aan de bezoeker worden verzamelaars en hun hartstocht op een indrukwekkende wijze voorgesteld – hij wordt betoverd door highlights van wereldniveau.

De tentoonstelling overbrugt 500 jaar verzamelgeschiedenis en eindigt met kunstwerken uit het Bauhaustijdperk; een momentopname van de deelnemende instellingen aan het begin van de 21ste eeuw met behulp van moderne media rondt het indrukwekkende beeld af.

Tentoonstellingsonderdelen:

Martin Luther en de reformatie

Van het Oosten van Duitsland zijn beslissende impulsen uitgegaan, die ook op het ontstaan van de museumcultuur merkbare uitwerkingen hebben gehad. Een bepalende rol speelde daarbij de reformatie van Martin Luther. Door het losmaken van de overheersende binding van de kunst aan religieuze verbanden is het protestantisme nauw met de verzamelgeschiedenis verbonden.

Kunstkamers van de renaissance en de barok

De kunstkamers in Dresden, Gotha, maar ook in Leipzig en Halle, die als een kopie van de wereld werden beschouwd, weerspiegelen interesses en voorliefdes van hun bezitters: hier werden naast kunstwerken en wetenschappelijke apparaten ook wonderbaarlijke en merkwaardige voorwerpen uit de natuur bewaard. In deze vroege tentoongestelde verzamelingen manifesteerde zich roem, rijkdom en intellectuele veelzijdigheid.

Barokke pracht en praal en barokke klanken

Augustus de Sterke breidde op een voor die tijd ongekende wijze de Dresdense verzamelingen uit en liet ze nieuw ordenen. Ook in Schwerin en Potsdam dienden zowel schilderijenverzamelingen als porseleinkabinetten in de eerste plaats om grootheid en glans van de heersers zichtbaar te maken. De muziek van Bach en Händel ontvoert de bezoeker akoestisch naar die tijd.

Wegen naar de verlichting

De Weimarse 'Musenhof' van hertogin Anna Amalia was vooral literair en muzikaal georiënteerd. Haar zoon Karl August en zijn minister van cultuur Goethe openden de kunstverzameling ter ontwikkeling van jonge kunstenaars. Reizen naar Italië bevorderden de wisselwerking met de klassieke Oudheid, waardoor in bibliotheek en museum de ideeën van de verlichting werden overgedragen.

Parken en tuinen

Was in de barok de natuur nog aan de mens onderworpen, de naar Engels voorbeeld aangelegde landschapstuinen uit de late 18de eeuw belichaamden het ideaal van de vrije natuur. Vorst Franz von Anhalt-Dessau legde in 1770 in Wörlitz het eerste landschapspark op het Europese continent aan. Vorst Pückler investeerde zijn gehele vermogen in zijn parken bij Branitz en Muskau. Ook de Brandenburgs-Pruisische Hohenzollern lieten delen van hun baroktuinen in de moderne stijl omvormen.

Romantiek

In de romantische schilderkunst kreeg de idee van de natie als culturele eenheid vorm lang voor de politieke verwerkelijking ervan. In de hand

gewerkt door de overwinning op Napoleon, ontstonden talrijke monumenten en gedenkplaatsen voor dichters, denkers en componisten. De Wartburg werd een centrale gedenkplaats van de Duitse nationale beweging

Thematische musea

In de 19de eeuw nam de interesse voor buiten-Europese culturen en de natuurwetenschappen toe. De groeiende bestanden vereisten nieuwe vormen van huisvesting en een wetenschappelijke specialisatie. Er ontstonden talrijke thematische musea zoals bijvoorbeeld voor mineralogie, zoölogie, antropologie en etnografie of speciale collecties zoals die van het muziekinstrumentenmuseum.

Musea en moderne kunst

Aan het einde van 19de eeuw werd de kloof tussen museale en contemporaine kunst steeds groter. Er waren vooruitstrevende museumdirecteuren en nieuwe, door burgers in het leven geroepen musea, die in Leipzig, Chemnitz en op de Moritzburg in Halle jonge kunstenaars ondersteunden. Van bijzondere betekenis werd in de vroege 20ste eeuw de kunstnijverheid. Het in 1919 in Weimar opgerichte Bauhaus – in 1925 naar Dessau verhuisd – is de belangrijkste kunstschool van de moderne kunst.

De 23 instellingen van de KNK:

Stiftung Preußische Schlösser und Gärten Berlin-Brandenburg
Staatliche Kunstsammlungen Dresden
Stiftung Weimarer Klassik und Kunstsammlungen
Staatliches Museum Schwerin
Kulturstiftung DessauWörlitz
Franckesche Stiftungen zu Halle
Deutsches Meeresmuseum Stralsund
Stiftung Deutsches Hygiene-Museum Dresden
Stiftung Bauhaus Dessau
Stiftung Luthergedenkstätten in Sachsen Anhalt
Stiftung Fürst-Pückler-Museum Park und Schloss Branitz
Stiftung Fürst-Pückler-Park Bad Muskau
Museum für Kunsthandwerk Leipzig - Grassimuseum
Staatliche Ethnographische Sammlungen Sachsen
Musikinstrumenten-Museum der Universität Leipzig - Grassimuseum
Staatliche Naturhistorische Sammlungen Dresden
Wartburg-Stiftung
Museum der bildenden Künste Leipzig
Stiftung Moritzburg Halle
Kunstsammlungen Chemnitz
Lindenau-Museum Altenburg
Stiftung Bach-Archiv Leipzig
Händel-Haus Halle

Aan de tentoonstelling werkten verder mee:

Stiftung Schloss Friedenstein Gotha
Staatliche Museen zu Berlin, Stiftung Preußischer Kulturbesitz

Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland
Friedrich-Ebert-Allee 4, 53113 Bonn

Presse

Telefon 0228-9171-204/5/6 Telefax 0228-9171-211

www.bundeskunsthalle.de / E-Mail: majer-wallat@kah-bonn.de